

ZÁVĚREČNÝ PROJEKT

METODOLOGIE SP7MP_MTP2

KVALITATIVNÍ VÝZKUM:

Úvod

V průběhu učitelské praxe na pedagogické fakultě bylo vypořazováno, že většina žáků druhého stupně na základních školách má k angličtině negativní vztah. Jejich přístup se promítá nejen do učení a následného hodnocení jejich znalostí, ale také do atmosféry v hodinách angličtiny. Zdá se, že anglický jazyk na školách již není viděn jako oblíbený a zajímavý předmět jak tomu bylo dříve. Anglický jazyk zůstává nadále velmi důležitým předmětem povinné školní docházky, protože se čím dál více stává důležitou pro život v kosmopolitní společnosti. Snad díky nabytí větší důležitosti a tlaku společnosti na její dobrou znalost žáci vnímají její vyučování jinak. Pokud by se u žáků zlepšil zájem k tomuto předmětu, usnadní se tím jejich další studium a pokud budou dostatečně motivováni dosáhnout i lepších výsledků. Jednou z otázek, které si výzkum klade za úkol zodpovědět, je je-li možné zlepšit zájem žáků o anglický jazyk díky využití zážitkové pedagogiky v těchto hodinách. Cílem výzkumu je pak zlepšení vztahu žáků k angličtině a podpoření jejich motivace za využití zážitkové pedagogiky v hodinách anglického jazyka.

Výzkumné otázky

Jaký má vliv využití zážitkové pedagogiky na hodinu angličtiny v šesté třídě?

Je možné zlepšit přístup k angličtině pomocí využití zážitkové pedagogiky v hodinách angličtiny?

Jaký má vliv využití zážitkové pedagogiky v hodinách angličtiny na stmelení kolektivu a vzájemné spolupráce ve skupině?

Je možné odstranit strach z jazykové produkce a prohloubit motivaci k výuce anglického jazyka?

kvantitativní výzkumná strategie

Rozhodla jsem se pro kvalitativní výzkumnou strategii, která postupuje deduktivní metodou, která se pro zvolené téma zdá vhodnější. Také dlouhodobá a soustavná práce s konkrétní třídou je z časového hlediska náročná a proto se zdá vhodnější výzkum soustředit na popis konkrétního případu. Osobním cílem výzkumu není vytvořit obecně platné pravidlo aplikovatelné na všechny případy, ale pokusit se zlepšit motivaci a přístup k angličtině v konkrétní třídě spolu se snahou podat výuku co nejpřirozenějším a zároveň nejefektivnějším způsobem.

Návrh metody sběru dat

Jako vzorek populace jsem si zvolila žáky šestých tříd na ZŠ v Brně, kde jsem absolvovala praxi. Právě v šestých třídách se dávají kolektivy dohromady, protože původní třídy z prvního stupně se míchají a zároveň do nich přibývají noví žáci. Na začátku školního roku se dělají rozřazovací testy v anglickém jazyce, aby se z nich vytvořily tři skupiny (podle znalostí), ve kterých budou žáci dále pracovat. Rozhodla jsem se pracovat se dvěma těmito skupinkami (jednak z časových důvodů a také proto, že vyučující poslední skupinky nebyla výzkumu příliš přístupná). Dvě skupinky jsou vhodnější jednak pro možné srovnání, tak pro zvýšení validity výzkumu. Jsou to dvě skupinky, z nichž jedna (16 žáků) dosáhla nejvyššího a druhá (12 žáků) nejnižšího hodnocení v rozřazovacím testu. Sběr dat by měl probíhat kombinací několika metod - vlastním pozorováním výzkumníka, přímou zpětnou vazbou od žáků během hodin a závěrečného zhodnocení pomocí dotazníku po absolvování všech plánovaných hodin.

sběru dat

Jedním ze zdrojů sběru dat bude zúčastněné pozorování. Výzkumník by se měl soustředit zejména na reakce žáků při zadaných úkolech, jejich verbální i neverbální projevy k úkolům a při nich, celkovou atmosféru ve třídě a spolupráci žáků při skupinových aktivitách a případné další důležité projevy.

Při zpětné vazbě v průběhu hodin by bylo vhodné reflektovat zejména oblasti sebehodnocení žáka, hodnocení aktivity, obtížnosti úkolů, vzájemné práce ve skupině a vlastní emocionální prožitek žáka.

Závěrečný dotazník by se měl týkat hodnocení hodin jako celku, jejich návaznosti na učivo, přínosu a získaného prožitku.

možné praktické a etické problémy při výzkumu

Aplikace zážitkové pedagogiky do hodin anglického jazyka bude probíhat v průběhu školního roku a bude nutná úzká spolupráce s vyučujícími. Hodiny by měly zapadat do kontextu celého vyučovacího procesu a navazovat na probrané učivo. Bude třeba dostatečná příprava a přesné instrukce od vyučujících těchto skupin. Vhodné bude zajistit spolehlivou formu komunikace mezi vyučujícími a výzkumníkem, aby se předešlo nejasnostem. Nutná je orientace pedagoga a schopnost aplikace daného vyučujícího stylu do hodin anglického jazyka.

Jedním z etických problémů může být vynechání třetí skupinky, která nebyla do výzkumu zařazena. Žáci této skupinky se mohou cítit vyčleněni. Tomuto by bylo možné předejít návrhem jejich vyučující a poskytnout podklady pro zážitkové hodiny i jí, aby je mohla realizovat se svými žáky, uzná-li to za vhodné.

Nutné bude i částečně modifikovat materiály vzhledem k odlišné jazykové schopnosti obou skupinek, což by ale nemělo bránit realizaci těchto aktivit.

V neposlední řadě je důležité vytvoření dobrého vztahu mezi žáky a pedagogem realizující výzkum, pokud se podaří dosáhnout vzájemné důvěry, výsledky výzkumu

budou o spolehlivější a přesnější. Vhodné by bylo seznámit participující žáky s výsledky výzkumu, přičemž je stěžejní zachovat anonymitu dotazovaných.

první pozorování a rozhovor

Před začátkem realizace výzkumu proběhl rozhovor s vyučujícími dvou výzkumných skupin. Byl zjištěn jejich názor na vhodnost užití zážitkové pedagogiky, ochota spolupráce s výzkumníkem a také byla konzultována vhodná časová dotace těchto hodin a jejich zakomponování do běžné výuky pro dosažení maximální návaznosti na hodiny běžného typu. Vzhledem k úrovni žáků byl zvolen jako nejvhodnější typ hodiny opakovací. Dále z rozhovoru vyplynulo, jaký dosavadní vztah měli dle názoru vyučujících žáci doposud vůči anglickému jazyku a bylo upozorněno na jedince se specifickými poruchami učení.

Jako první realizované aktivity proběhly v rámci programu adaptačního pobytu ve Fryštáku. Do předem připraveného programu se zakomponovalo několik aktivit v angličtině. Cílem bylo zjistit, jak žáci reagují na nutnost používání cizího jazyka při různých aktivitách, jejich ochota, zapojení a plnění úkolů. Těchto několik aktivit bylo tematicky zakomponováno do celého kontextu pobytu co nejpřirozenějším způsobem. Byly provedeny celkem čtyři zážitkové aktivity. Během jejich realizace proběhlo i zúčastněné pozorování výzkumníka, který aktivity řídil. Na konci každé aktivity proběhla krátká okamžitá zpětná vazba od účastníků. Na konci pobytu došlo ke celkovému zhodnocení adaptačního kurzu, kdy účastníci hodnotili jednotlivé aktivity včetně výše zmíněných. Z analýzy vyplynulo, že aktivity byly zajímavé a většinu účastníků bavily. Z pozorování bylo zřejmé, že žáci mají z užití jazyka strach a nejsou si příliš jistí. V závěrečných dotaznících se však objevovalo, že je aktivity bavily a přišly jim zajímavé. Na tento počáteční průzkum bude dále navazovat série hodin zážitkové pedagogiky přímo v hodinách angličtiny ve škole.

námět k modifikaci výzkumného návrhu

Na základě výsledků jsem se rozhodla přizpůsobit téma a z původního zlepšení klimatu ve třídě se více zaměřit na použití anglického jazyka co nejpřirozenější cestou

a zároveň snížení strachu z jazykové produkce. Jedním z prvků zážitkové pedagogiky je tmelení kolektivu, ale to pravděpodobně bude jeden z vedlejších produktů. Hlavním cílem bude vytvořit povzbudivé prostředí a dostatečné zázemí pro přirozené užívání anglického jazyka pro žáky v těchto skupinách.

seznam relevantní literatury

Beard, Colin, and John P. Wilson. *Experiential Learning: A Best Practice Handbook for Educators and Trainers*. London: Kogan Page, 2006. Print.

Beard, Colin. *The Experiential Learning Toolkit: Blending Practice with Concepts*. London: Kogan Page, 2010. Print.

Hadfield, Jill. *Classroom dynamics*. Oxford : Oxford University Press, 1992. Print.

Hanuš, Radek, and Lenka Chytilová. *Zážitkově pedagogické učení*. Praha: Grada, 2009. Print.

Knutson, Sonja. "Experiential Learning in Second-Language Classrooms." *TESL Canada Journal* 20.2 (2003): 52–64. TESL Canada Federation. Web. 19 December 2012.

Kolb, David A. *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 1984. Print.

Lens, W. "Motivation and Learning." *International Encyclopedia of Developmental and Instructional Psychology*. Ed. Eric de Corte and Franz E. Weinert. 1st ed. 1996. Print.

Martin, Andy, Dan Franc, and Daniela Zounkova. *Outdoor and Experiential Learning: A Holistic Approach and Creative Approach to Programme Design*. Boston: Gower Company, Limited, 2004. Print.

Tudor, Ian. *The Dynamics of the Language Classroom*. Cambridge: Cambridge UP, 2001. Print.

Yin, Robert K. *Case study research : design and methods*. Thousand Oaks : SAGE Publications, 2003. Print.

Máte zajímavé téma, doporučila bych využít formy případových studií nebo akčního výzkumu. Pozor na nakládání s výsledky, nemůžete takovým způsobem, jakým chcete postupovat, dokázat kauzální vztah (to, že to byla skutečně zážitková pedagogika, co změnilo vztah k angličtině či vztahy ve třídě) – je třeba si být vědoma limitů výzkumu. Tyto limity ale neznamenají, že výzkum nepřinese zajímavá zjištění. Z projektu se příliš nedozvídáme o principech zážitkové pedagogiky, bylo by vhodné to zmínit už v úvodu.